

Archiwa państwowe i ich miejsce w ramach systemu prawnego i sieci archiwalnej Republiki Czech.

Podstawowymi przepisami prawnymi, którymi w Republice Czech kieruje się archiwistyka i służba kancelaryjna jest ustawa nr 499/2004 Dz. U. o archiwistyce i służbie kancelaryjnej oraz dwa rozporządzenia wykonawcze. Rozporządzenie nr 645/2004 Dz. U, które wprowadza niektóre postanowienia ustawy o archiwistyce i służbie kancelaryjnej i o zmianie niektórych ustaw oraz rozporządzenie nr 259/2012 Dz. U o szczegółach wykonawczych służby kancelaryjnej.

Ustawa archiwalna szczegółowo definiuje typy archiwów i ich miejsce w ramach sieci archiwalnej Czech. Dzielą się one na publiczne i prywatne.

Archiwów prywatnych nie wymienia się wprost w ustawie. W ich przypadku ustawa określa dokładne warunki ich założenia, tzw. akredytacje. Te są udzielane lub cofane ministerstwo spraw wewnętrznych jako organ zwierzchni.

Archiwa publiczne dzielą się na:

- państwowe,
- jednostek samorządu terytorialnego (pięć archiwów miast –także wymagają akredytacji),
- specjalistyczne (również wymagają akredytacji).

Archiwa państwowe.

Należy do nich Archiwum Narodowe, Archiwum Służb Bezpieczeństwa i archiwa okręgowe (od 1 stycznia 2003 r. są wewnętrznymi jednostkami organizacyjnymi).

Archiwa państwowe w odróżnieniu od innych archiwów publicznych są urzędami państwowymi. Wymienia się je dokładnie w ustawie i zarządza nimi bezpośrednio ministerstwo. W znaczeniu prawnym są samodzielnymi organizacyjnymi częściami państwa i samodzielnymi jednostkami budżetowymi.

Obok określenia zwykłego działania archiwów nakładają także sankcje za naruszenie prawa na osoby fizyczne i prawne.

Kontrolują w nich działanie kancelarii. Wybór materiałów archiwalnych jest dokonywany także w podmiotach, które założyły archiwa specjalistyczne, prywatne oraz samorządowe. Zwalniają z obowiązku zachowania poufności (niejawności) zarządców i pracowników archiwów. Decydują o uwagach do protokołów wyłączenia dokumentacji z materiałów archiwalnych i protokołów wyboru materiałów archiwalnych bez wyłączeń składanych przez twórców lub właścicieli dokumentacji. Decydują o uwagach do protokołów Archiwum Miasta Stołecznego Pragi, Archiwum Miasta Brna, Archiwum Miasta Ostrawy, Archiwum Miasta Pilzna, Archiwum miasta Usti nad Łabą. Sprawuje nadzór nad ich

protokołami. Ocenia protokoły archiwów specjalnych. Prowadzą także kontrolę zabytków kultury, dla których prowadzą ewidencję, ale które nie znajdują w ich posiadaniu. Wypowiadają się w sprawie wniosków o prowadzenie kancelarii i kontrolują stan techniczny budynków i zabezpieczenia określone dla kancelarii. Kontrolują wypełnienie obowiązków przedsiębiorcy, któremu udzielono koncesji na prowadzenie kancelarii.

Archiwum Narodowe ma specyficzną funkcję w zakresie troski o archiwalia w postaci zdigitalizowanej. Prowadzi archiwalia w tej postaci znajdujące się w jego kompetencji oraz w kompetencji Archiwum Służb Bezpieczeństwa, państwowych archiwów okręgowych, a także archiwów, które nie są archiwami zdigitalizowanymi i nie prowadzą zbiorów w takiej postaci na podstawie umowy pisemnej w innym archiwum informatycznym.

Archiwum Narodowe gwarantuje jedynie zachowanie niezmienności zawartości i czytelności materiałów archiwalnych w postaci elektronicznej. Narodowy archiwalny portal sprawuje funkcję metodyczną i doradczą w tym zakresie oraz w zakresie digitalizowania akt, pełni także rolę badawczą i naukową, dostarcza archiwom dane potrzebne do ewidencji archiwaliów w postaci elektronicznej oraz ich gromadzenia i udostępniania spisów archiwaliów w postaci elektronicznej, a także odwzorowań elektronicznych. Wydaje też wiążące stanowisko w sprawach wniosków o uprawnienia prowadzenia zbiorów w postaci elektronicznej.

O uprawnieniach gromadzenia zbiorów w postaci elektronicznej decyduje ministerstwo spraw wewnętrznych na podstawie opinii Archiwum Narodowego. Wniosek o wydanie koniecznych uprawnień może złożyć jedynie archiwum, które wcześniej uzyskało akredytację. Wyjątek stanowi tylko założyciel archiwów służb bezpieczeństwa, ponieważ ich uprawnienia w tym zakresie wynika z samego udzielenia akredytacji.